

Rugzakjestragect

op weg naar de eerste communie

Inleidend

Beste (godsdienst)leerkracht

Binnen onze Emmaüsparochie gaan we op stap met de 7-jarigen die zich inschrijven om hun eerste communie te doen. Een jaar lang verkennen we samen met hen enkele krachtige symbolen en rituelen uit de eucharistie. Gaandeweg ervaren de kinderen wat het betekent om een 'vriend van Jezus' te zijn. Ze proeven van vieringen 'rond de tafel van vriendschap en verbondenheid'. Het is telkens een deugddoend samenzijn op maat van kinderen. Ook voor de volwassenen zijn het rijke momenten die hen even stil doen staan bij de geloofsstap die de 7-jarigen dit jaar zetten.

De 'catechese' hierrond wordt door de ouders gegeven: 'thuiscatechese' dus. Hiervoor krijgen de ouders via info-avonden en via een brochure de nodige input om dit op een zinvolle manier aan te pakken. Telkens krijgen ze een heel concrete doe-opdracht waarmee ze aan de slag gaan. In een kinderviering worden deze symbolen en rituelen in de kijker gezet. De communicanten krijgen hun inbreng in de viering en groeien in het vieren van eucharistie, verbonden met de geloofsgemeenschap. Een tof rugzakje is de 'rode draad' van het project.

Als (godsdienst)leerkracht kan je deze werking zeker ondersteunen vanuit de dagelijkse klaspraktijk. Deze inbreng is uiteraard vrijblijvend en kan los van de godsdienstthema's van dat moment gegeven worden. In de godsdienstlesjes kan hiervoor tijd gemaakt worden, maar ook tijdens een dag- of weekopening/sluiting kan een element uit het traject belicht worden. Lang hoeven deze momentjes niet te duren; even focussen op een item uit het rugzakje, is al heel wat. Soms is het zelfs beter om een deelthema met mondjesmaat te integreren in de (geloofs)beleving van de kinderen.

In deze infobundel vind je een overzicht van alle items die tijdens het rugzaktraject aan bod komen. Je vindt verwijzingen naar lesdoelen in het leerplan. Je leest mogelijke activiteiten, rituelen en ervaringsmomenten die je met de kinderen kan uitwerken. Er wordt verwezen naar een periode binnen het schooljaar om de activiteiten rond een bepaald thema te geven. Op die manier volg je met je klas het rugzakjestraject.

In de brochure voor de ouders lees je wat er gebeurt in de thuiscatechese. Je kan deze thuisactiviteit ondersteunen door linken te leggen met je

godsdienstonderwijs, door uitbreiding en verdieping aan te bieden, door te laten aanvoelen dat de voorbereiding op de eerste communie heel zinvol is.

De leerkrachten uit het vrij onderwijs staan voor een uitdaging. Het is namelijk zo, dat niet alle kinderen uit de klas hun eerste communie doen. Het zal er dus op aan komen om voldoende openheid te creëren, zodat iedereen zich goed voelt tijdens deze klasmomentjes. Wie deelneemt aan de eerste communie, mag hierover vertellen. Wie niet deelneemt, leeft mee met de communiestapjes, van op een afstand. Wederzijds respect, openheid en verbondenheid is hier zeker op zijn plaats.

We hopen dat dit traject goed mag verlopen, dat de communicantjes en hun ouders een deugddoend jaar beleven, en dat jij mee wil supporteren voor deze groeistap-in-geloven.

Alvast hartelijk dank voor het ondersteunen van deze werking.

Vriendelijke groeten

de werkgroep 'eerste communie'
in de Emmaüsparochie
de werkgroep 'kindervieringen'
in de Emmaüsparochie
www.emmaüsparochie.be

Een bijzonder teken van de jezusvrienden: het kruisteken

UIT HET LEERPLAN

'GEBEDSOPVOEDING/LITURGISCH EN PASTORAAL JAAR'

- Kennismaken met het bidden van de geloofsgemeenschap, met nadruk op actief meedoen.
- De kans krijgen om te bidden in verbondenheid met anderen, in verschillende liturgische momenten van het jaar.

WAT JE KAN DOEN IN DE KLAS

1 Een stilteritueel als dagopening, als lesopening

- je kan de dag of de godsdienstles van bij de start van het schooljaar met een stilteritueel beginnen
- zo kun je het doen:
 - ° laat de groep rustig samenzitten in een kring en steek kaarsjes aan
 - ° je kan ervoor kiezen om de kinderen een hand te laten geven aan elkaar, waardoor de verbondenheid voelbaar en zichtbaar wordt
 - ° vertel dat er een grote kring van vrienden rond Jezus bestaat
 - ° die Jezusvrienden tonen dat ze elkaar graag zien, zij tonen dat ze net als Jezus willen samenleven op een fijne manier
 - ° vertel dat deze vriendenkring een 'teken' gebruikt om hun verbondenheid te tonen: het kruisteken
 - ° leer het kruisteken kort aan; de kinderen nemen het gaandeweg over; eindeloos 'herhalen' in één lesje, hoeft niet
- het zou goed zijn als je elke dag/godsdienstles de betekenis van de woorden van het kruisteken herhaalt: 'We zijn vrienden van God, vrienden van Jezus, maar vooral vrienden van elkaar, en dat willen we vandaag weer proberen te doen.'
- gaandeweg kun je dit stiltemoment uitbreiden:
 - ° ...als leerkracht kun je met eenvoudige woorden tot God spreken, waarin je focust op wat die dag op het programma staat, met wat in de klas leeft, met familienieuwsjes, met wat in de 'grote wereld' gebeurt, met de jarige van de dag, met het wel en wee uit het leven van de kinderen...
 - ° ...als je dit een tijdje zo doet, ontstaat een spontaan 'opbouwgebed' dat door de kinderen aangevuld wordt
 - ° tijdens het thema 'bidden' kun je dit stilteritueel verder uitbreiden

2 Een kruisbeeldje in de klas

- in het midden van de kring kun je na enkele dagen/weken een kruisbeeldje leggen
- laat de kinderen verwoorden aan welk Jezusverhaal dit kruisje hen doet denken
- vanuit de kleuterklas, of vanuit de thuisomgeving kunnen de kinderen zeker iets vertellen over het lijdensverhaal
- je kan kort stil staan bij dit symbool van Jezus' dood en verrijzenis:

'Jezus is gestorven aan een kruis. Maar Hij leeft verder bij God en in de harten van alle mensen die proberen te leven zoals Hij deed. Het is dus een 'hoopvol' teken.'

- speel in op wat de kinderen vertellen
- vertel dat de kinderen net voor Pasen hierover meer horen

3 Een supporterskruisje

- in de kindervieringen krijgen de kinderen die hun communie nog niet deden telkens een supporterskruisje als 'vervanging' voor de hostie
- misschien kennen de kinderen dit ritueel van thuis? wie krijgt een kruisje voor het slapengaan? wat wil mama/papa, opa/oma daarmee tonen?
- het kan een mooi moment zijn om de kinderen elkaar een supporterskruisje te laten geven: een teken dat zij er voor elkaar willen zijn, een teken dat zij goede vrienden willen worden, elke dag een beetje meer

WANNEER INPLANNEN?

- het stilteritueel kan vanaf het begin van het schooljaar opgestart worden
- als je dat wil, kun je dit telkens weer herhalen en/of uitbreiden gedurende het schooljaar
- je kan het linken aan het thema 'bidden'
- in de KV van november staat het kruisteken centraal, dus in de periode net voor of na deze viering kan je de verwerkingsmogelijkheden op het klasprogramma zetten

Een ver-zoened gebaar van de vrienden van Jezus

UIT HET GODSDIENSTLEERPLAN

'IK WIL HET GOEDE DOEN'

- Beseffen dat ze veel goede dingen doen, maar dat ze ook fouten maken.
- Mogen ondervinden dat ze ook mét hun fouten door mensen bemind worden.
- Bereid zijn om goed te maken wat fout was, indien dit mogelijk is.
- Aan de hand van beelden die voor God gebruikt worden ontdekken dat christenen geloven dat God het goede wil voor iedereen.

WAT JE KAN DOEN IN DE KLAS

1 Ik ben welkom in deze groep

- het is en blijft belangrijk om van je klasgroep dag na dag een vriendengroepje te maken
- alle werkvormen die je binnen je klaspraktijk hiervoor gebruikt, zijn dankbare opstapjes om de verbondenheid te laten aanvoelen, zodat de kinderen zich openstellen voor elkaar, met hun mooie en minder mooie kantjes
- vertrouwensspelletjes, een deugddoende massage, mijmeren bij een verhaal, groepsopdrachtjes... zijn ideale activiteiten om dit aan te pakken

2 Ik ben welkom bij mama en papa

- een basisgevoel van vertrouwen en vriendschap is voor elk kind broodnodig
- in de eerste plaats kunnen ze dit bij mama en papa ervaren
- vraag elk kind om een trui van mama of papa mee te brengen naar de klas
- ervaringsmoment met de trui:
 - ° laat de kinderen aan elkaar vertellen van wie de trui is, wanneer mama/papa die trui draagt...
 - ° laat de kinderen aan elkaar vertellen over hun mama of papa: hoe ziet je mama/papa er uit aan de buitenkant?
 - ° laat de kinderen aan elkaar vertellen hoe hun mama/papa is als mens: hoe is je mama/papa aan de binnenkant? (vrolijk, blij, lief, attent...?)
 - ° laat de kinderen de trui aantrekken; helemaal 'in' de trui kruipen...
 - ° voel je je mama/papa dicht bij jou?
 - ° tijd voor een stilteritueel en even in gedachten héél dicht bij mama/papa zijn
 - ° laat de kinderen aan elkaar vertellen/tekenen waarom ze mama/papa graag zien
 - ° sluit af met een dank-je-wel-gedachte voor alle lieve mama's en papa's
- wees in alle discretie toch alert voor kinderen die iets negatiefs over een ouder verwoorden

3 De herderszoenzalf

- bovenstaande is voedingsbodem om de herderszoenzalf in de klas te laten functioneren

- duiding:
 - je krijgt een nieuwe kans als je iets doet wat minder goed is, je mag opnieuw beginnen
 - de herderszoenzalf maakt menselijke relaties zacht
 - met de herderszoenzalf kun je 'zalven' als het moet, je kan iets goed maken en tot rust komen, je kan weer verder met elkaar...
 - want je mag bij elkaar tot rust komen, je mag zijn wie je bent
 - herderszoenzalf gebruiken is 'zachte zorg' voor elkaar in een zalvend gebaar
- ritueeltje:
 - de kinderen kennen ondertussen de herderszoenzalf van de thuiscatechese en/of van de KV
 - laat hen het symbool nog eens verwoorden, en vul eventueel aan
 - zet de zalf in het midden van de kring
 - * wie wil, mag zalvend iets goed maken bij een vriendje, en verwoorden wat beter kon
 - * wie wil, mag dicht bij iemand zitten en door een rustige handmassage tonen dat dit voor hem/haar een heel fijn vriendje is
 - dit ritueel kun je herhalen zo vaak je wil
 - als je de herderszoenzalf een plekje geeft in de klas, kan die door de kinderen ook 'gewoon' gebruikt worden als het nodig is

4 Bij God mag ik zijn wie ik ben

- in een stiltemoment kun je als leerkracht verwoorden dat we ook bij God tot rust mogen komen, dat Hij ons graag ziet met onze mooie en onze minder mooie kantjes, dat Hij er altijd voor ons wil zijn, we mogen Hem alles toevertrouwen
- dit geloofsgroeistapje herhaal je best af en toe, op die momenten dat je klas er 'klaar' voor is
- probeer te vermijden dat God als een 'superman' wordt aanvoeld

WANNEER INPLANNEN?

- deze lesmomenten kan je opstarten in november
- het ritueel met de herderszoenzalf kan in december ook in de klas gebruikt worden
- in de KV van december staat 'verzoenen' centraal, dus net voor of na deze viering kan je deze verwerkingsmogelijkheden op het klasprogramma zetten

Ik ben gedoopt

UIT HET GODSDIENSTLEERPLAN

'GEBORTE EN GROEI'

- In het doopsel vieren dat het leven een geschenk is en dat er zo iets nieuws begint.
- Danken voor het wonder van nieuw leven.
- Weten dat christenen in het doopsel vieren dat het leven een geschenk is van God.
- Weten dat voor elke gedoopte iets nieuws begint.
- Beseffen dat er ook een opdracht ligt in hun eigen leven.
- Bereid zijn om op hun eigen manier deze opdracht op zich te nemen.

'WATER'

- Weten dat christenen gedoopt worden door overgieten met water of door onderdompeling.
- Horen dat een dopeling kan rekenen op de nabijheid van mensen en van God.

WAT JE KAN DOEN IN DE KLAS

1 De doophoek

- neem een kijkje in de doophoek in de kerk dicht bij jouw school
- geef wat uitleg over:
 - ° de doopvont:
Een grote kom met doopwater. Dat water giet de priester of de diaken over het hoofdje van de dopeling. Het is een teken dat God tot hem/haar zegt: 'Ik zie jou graag, helemaal zoals je bent. Ik ben er voor jou.'
 - ° de stoelen rond de doopvont:
Als je gedoopt wordt, ben je meestal nog klein. Je mama en papa kiezen in jouw plaats om je te laten dopen. Ook je meter en peter zijn er bij. Zij zijn jouw grote supporters om als een 'kind van God' te leven, elke dag een beetje meer.
Soms worden kindjes gedoopt als ze al groter zijn. Ook dan zijn er heel veel mensen die bij dit moment willen aanwezig zijn.
 - ° het doopsymbooltje:
Toon de doopsymbooltjes bij de doopvont. Elke dopeling krijgt hier een plekje, elke naam kun je lezen. Dit toont dat je niet alleen bent: er is een grote vriendenkring van Jezusvrienden die gedoopt zijn. Zij stappen met jou mee. God heeft ook voor jou een bijzondere plaatsje in zijn hart.
 - ° als je dat wil, kun je nog wat uitbreiden en vertellen
 - * dat de dopelingen gezalfd worden met olie
 - * dat een doopkaars aangestoken wordt

2 Een babbeltje over de geloofs-groei stap waarvoor je al of niet kiest

- Deze geloofsstap van het doopsel doet kinderen nadenken. Misschien is het de ideale gelegenheid om een kringgesprek in te plannen.
- inhoud:
 - ° nagaan wie als baby gedoopt werd
 - ° nagaan wie als 5/6-jarige gedoopt werd
 - ° laat de kinderen in alle openheid vertellen aan elkaar of ze het fijn vinden dat hun ouders hen lieten dopen
 - ° laat de kinderen in alle openheid vertellen aan elkaar of ze het fijn vinden dat zij groter waren toen ze gedoopt werden
 - ° laat de kinderen even reflecteren over hun 'eerste communie'
 - * deze tweede geloofsstap in je leven MAG je zetten, maar het is niet verplicht
 - * wie kiest daar echt helemaal zelf voor? waarom wel/niet?
 - * wie doet wat mama/papa beslist hebben?
 - * waarom wil je heel graag 'vriend van Jezus' worden?
 - * waarom kies je daar liever niet voor?
 - ° afsluiten kan met een 'dank je wel' voor hun babbeltje én met de bedenking dat elke mens helemaal vrij is om voor EC al of niet te kiezen: je bent goed zoals je bent in de ogen van God

WANNEER INPLANNEN?

- deze lesmomenten geef je best in januari
- in de KV van februari staat 'doopsel' centraal

Bidden, verbonden met de vrienden van Jezus

UIT HET GODSDIENSTLEERPLAN

'IK HEB EEN LICHAAM'

- Via het lichaam drukken mensen hun verbondenheid uit met God.
- Lichaamstaal van biddende mensen verkennen.
- Lichaamstaal in de eucharistie verkennen.
- Weten dat ook Jezus bidt tot zijn Vader.
- Verschillende gebedshoudingen verkennen.
- Een passende houding zoeken, wanneer ze stil worden bij wat er diep in hen omgaat.

'IK VOEL MIJ VANDAAG ZO'

- Ontdekken dat stilte en rust helpen om een gepaste uitdrukking te vinden voor wat je voelt.
- Gevoelens leren toevertrouwen als uitdrukking van verbondenheid met God.

WAT JE KAN DOEN IN DE KLAS

1 stilteritueel in de kring

- bij het item 'teken van de vrienden van Jezus' werd het stilteritueel opgestart
- dit ritueel kun je elke dag of bij het begin van de godsdienstles hernemen
- nu en dan kun je een volgend stapje op weg naar bidden, zetten
- dit kan alvast een begin zijn:
 - ° de kinderen geven elkaar een hand, noem elk kind bij naam en vertel dat hij/zij welkom is, zeg dat je blij bent dat iedereen er weer bij is, zeg dat je weet dat God ook blij is met elk kind uit de klasgroep
 - ° de kinderen maken een tekening 'voor God, voor Jezus' over een bijzondere dag in het schooljaar, leg alle tekeningen in het midden, wie dat wil verwoordt wat hij/zij getekend heeft om aan God en Jezus te vertellen
 - ° de kinderen houden hun handen open en sluiten de ogen, als leerkracht spreek je hardop tot God, je start een 'fijn-nieuws-gebed' op: *'God, ik ben superblij omdat x voor mij een leuke tekening gemaakt heeft'*, nodig de kinderen uit om ook iets van zichzelf te vertellen aan God
 - ° de kinderen wensen als afsluiter van het stilteritueel elkaar alle goeds toe met de zin 'vrede voor jou'
- je zult merken dat je bij deze gebedsopstapjes oneindig veel variaties kan bedenken: je kan 'denken aan', 'danken voor', 'spijt hebben van', 'gewoon genieten van' ... 1001 dingen

2 vertellen zonder woorden

- je kan een stilteritueel houden zonder woorden, waarbij elk kind zijn/haar gedachten mag laten stromen
 - ° laat de kinderen in de kring zitten, vraag dat ze een 'gemakkelijke houding' kiezen, laat rustige achtergrondmuziek horen

- hou enkele sprekende voorwerpen bij je die passen bij het godsdienstthema van dat moment, bij de liturgische periode of bij een bijzonder feest...
- steek kaarsjes aan en zet enkele voorwerpen heel eenvoudig 'in het licht'
- dit moment hoeft niet lang te duren, het gevoel van rust even aanhouden, en daarna weer het bruisende leven invliegen
- laat de gebedshouding tijdens het stilteritueel variëren:
 - met open handen
 - met één hand op de schouder van wie naast je zit
 - met gesloten ogen

3 'grote gedachten'

- na verloop van tijd raken kinderen heel bedreven in het formuleren van wat zij op dat moment voelen, wat zij op dat moment willen toevertrouwen aan God, aan Jezus
- dan kun je misschien hun gebed individueel laten schrijven; met een beetje hulp van de leerkracht lukt dat zeker; via een gesprekje kun je de kinderen een handje helpen
- laat de kinderen een illustratie maken bij hun 'gebed'
- bundel alles tot een 'Grote Gedachten voor God'-boekje, of kies een leuke titel vanuit de gebedszinnetjes van de kinderen
- voeg ook het Onze Vader toe, als gebed van Jezus

4 om te onthouden en te bewaren voor nu en later

- ook het Onze Vader kan als gebed van Jezus heel belangrijk voor de 7-jarigen
- als je met de klas dit het Onze Vader gaat bidden, kunnen de kinderen na verloop van tijd dit uit het hoofd mee zeggen
- het is niet nodig en niet haalbaar om de kinderen elk woord te laten begrijpen
- een goed begin is de aanspreektitel: 'ONZE' Vader, God is een God van alle mensen, van iedereen, we mogen God met elkaar delen, onze 'deelgod' heeft tijd en plaats voor elke mens op de wereld

WANNEER INPLANNEN?

- het stilteritueel kan vanaf de aanvang van het schooljaar gebruikt worden
- in de KV van maart staat 'bidden' centraal, dus tegen die tijd kan gebedsopvoeding al een heel stuk gegeven zijn op een haalbaar en rustig tempo

Het boek van de vrienden van Jezus: de Bijbel

UIT HET GODSDIENSTLEERPLAN

'Jezusverhalen'

- Jezus' relatie tot God en de medemensen leren kennen.
- De Bijbel leren kennen als de verzameling van veel Jezusverhalen
- De bijbelteksten begrijpen als uitdrukking van geloof, hoop en liefde, door te ontdekken wat er gezegd wordt over de relatie tussen God en mens en tussen mens en wereld.

'MAG IK ZIJN WIE IK BEN'

- Jezus leren kennen als iemand die van elke mens houdt.
- De menslievendheid van Jezus leren kennen.
- Jezus leren zien als iemand die mensen uitdaagt om vanuit hun eigen mogelijkheden verder te groeien.
- Ontdekken dat Jezus van mensen houdt, omdat Hij gelooft dat God van alle mensen houdt.

'IK HEB EEN LICHAAM, MAAR IK KAN NIET ALLES'

- In evangelieverhalen zien op welke wijze Jezus bij mensen deugdzaam en genezend nabij kon zijn.

WAT JE KAN DOEN IN DE KLAS

1 Bijbelverhalen vertellen

- het hele schooljaar door kun je verhalen uit de bijbel vertellen in de verschillende godsdienstthema's die aan bod komen
- het is zinvol om:
 - ° je tijd te nemen om het verhaal goed te kaderen en rustig te vertellen
 - ° de kinderen te laten deelnemen aan de opbouw van het verhaal door interactief te vertellen: je geeft de kinderen korte inlevingsopdrachten, uitbeeldingsopdrachten, beoordelingsopdrachten tijdens de opbouw van het verhaal
- op die manier ontdekken en waarderen ze de bijzondere en 'andere' levenshouding van Jezus

2 Een Jezusverhalenboekje

- in een 'Jezusverhalenboekje' tekenen de kinderen wat hen in het bijbelverhaal geraakt heeft
- tijdens zo'n tekenmoment kunnen de kinderen samen nadenken over het verhaal
- deze onderlinge communicatie is heel zinvol
- het boekje is belangrijk voor de kinderen: het is een neerslag voor zichzelf, wat je wil bewaren, wat je wil onthouden, wat het verhaal achter de woorden voor jou is

3 Deze verhalen nemen we mee

- als leerkracht vertel je heel wat verhalen over Jezus
- sta af en toe eens stil bij deze bijbelverhalen
 - de kinderen mogen ervaren dat niet alle verhalen even eenvoudig of meteen te begrijpen zijn: niet voor jou, en niet voor de kinderen
 - vertel dat ze een leven lang tijd hebben om deze verhalen echt te begrijpen
- het is heel belangrijk om deze groeikans uitdrukkelijk te benoemen

WANNEER INPLANNEN?

- bijbelverhalen kunnen vanaf het begin van het schooljaar gebruikt worden in verschillende godsdienstthema's
- in de KV van april staat 'bijbel' centraal, en kan je de rustige groei van bijbelverhalen in ons leven, nog eens benadrukken

De tafel van de vrienden van Jezus

UIT HET GODSDIENSTLEERPLAN

'BROOD - LITURGISCH EN PASTORAAL JAAR'

- Elementen van de eucharistie leren kennen vanuit de betekenis brood en leven delen met mensen en met Jezus.
- Zich mogelijk uitgenodigd voelen om met elkaar en met Jezus brood en leven te delen.
- Maaltijd houden als beleving van verbondenheid met anderen.
- Eucharistie ervaren als samenkomen rond de tafel van Jezus.

WAT JE KAN DOEN IN DE KLAS

1 Tafelen

- het zou tof zijn als je met de klasgroep af en toe eens samen zou 'tafelen'
- probeer wat aandacht te besteden aan het 'feestelijk karakter' van tafelen: een leuk tafelkleedje, fijne aankleding, aangename sfeerschepping en lekker eten natuurlijk
- benoem telkens het plezierige van samen 'aan tafel' te zitten en te genieten van het samenzijn

2 Brood

- je kan 'brood' centraal stellen n.a.v. , een activiteit rond brood bakken, een (solidariteits)ontbijt, de verhalen van de Goede Week met het laatste avondmaal...
- op dat moment kun je de symboliek van 'brood' wat verduidelijken:
 - brood heb je elke dag nodig; je kan niet zonder brood
 - brood geeft je kracht
 - je kan zelf 'als brood' zijn voor andere mensen
 - zo iemand was Jezus: hij was goed voor wie hij ontmoette, hij luisterde, hij vertelde, hij was vriendelijk...
 - als je je communie doet, dan wil je 'leven als Jezus'
 - dat wil zeggen dat jij ook 'als brood voor anderen' wil zijn
- het godsdienstthema 'brood' kan je na de paasvakantie inplannen, zodat het aansluit bij de periode van de eigenlijke eerste communie

3 Leef zoals Jezus

- het rugzakjestragect loopt stilaan op zijn einde
- het zou goed zijn om opnieuw een open kringgesprekje te houden over hun keuze voor de eerste communie:
 - wil jij 'leven als Jezus'?
 - hoe kun je dat doen?
 - waaraan kunnen mensen aan jou zien dat je dat wil doen?
 - kun je Jezusvrienden herkennen? Hoe?

4 Een tafeltje met mijn handen

- je kan de communiehouding aanleren:
 - je maakt een tafeltje met je handen
 - je rechterhand hou je onderaan
 - de priester zegt: 'Leef zoals Jezus'
 - jij zegt: 'Amen'
 - dat wil zeggen: 'ja, dat zal ik doen!'

WANNEER INPLANNEN?

- toffe tafelmomenten kunnen het hele schooljaar door ingepland worden
- in de KV van mei staat 'altaar' centraal dus vanaf april kan je de aanzetjes inplannen die hierboven gesuggereerd worden